ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲜᲐᲮᲐᲢᲓᲐᲜᲘᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ. ᲒᲐᲛᲝᲛᲪᲘᲡ ᲧᲝᲚᲔᲚ ᲙᲘᲠᲐ ᲯᲔᲚᲘ.

№ 7 ᲗᲔᲑᲔᲠᲕᲐᲚᲘ, 11 1896 Წ. № 7

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ: პროფესორი ვასილ მოსეს ძე პეტრიაშვილი, —ტ—; ქალთა მომავალი სკოლის შესახებ.—სხვადასხვა ამბები.—საყურადღებო ამბები; დაბეში ი. გრ. დედიანისა.—ეროვლად ხიმეკელელი ბიბლიოთეკის ეპისკოპოსის გაბრიელის ბერადაცვალებიდან მისი ხუთის ადგილამდე, ს—ლისა.—გაბრიელ ეპისკოპოსის ანდერძი.—მოგონება, ლექსი შელიდან.—საკვლევიანი და საბრალოები ინდოეთი ანალიზებ ᲑᲐᲛᲝᲒᲠᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲐᲜ ᲠᲝᲒᲝᲠ ᲛᲘᲡᲬᲔᲠᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐ.—ᲐᲒᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲒᲔᲑᲐ ᲮᲐᲠᲬᲝᲕᲘᲡ.—ᲫᲕᲚᲘ ᲓᲘᲗᲘᲠᲘᲡᲘ (დასასრული), მოგზ. გვარამაძისა.—

პროფესორი ვასილ მოსეს ძე პეტრიაშვილი.

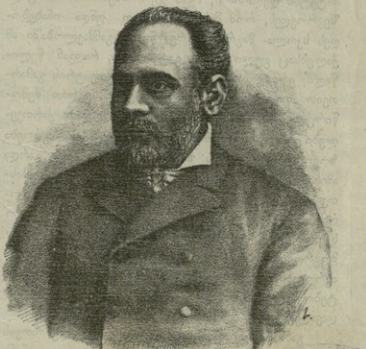

ᲛᲘᲡ ᲬᲘᲜᲘᲗ ᲩᲕᲔᲜ ᲛᲘᲔᲗᲘᲡᲔᲣᲚᲘ ᲒᲐᲒᲣᲨᲐᲠᲔᲗ ᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲓᲐᲜᲘᲗ ᲑᲝᲠᲒᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲘᲜᲝᲜᲐᲨᲘ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲓᲘᲜᲝᲜᲐᲨᲘᲐᲜᲘ ᲛᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲣᲚᲘᲡᲐᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡ 25 ᲬᲚᲘᲡ ᲗᲔᲑᲔᲚᲘ ᲣᲓᲘᲚᲘᲡᲣᲤᲚᲘᲗᲘ Ქ. ᲝᲠᲯᲝᲜᲘᲫᲔ. ᲓᲦᲔᲡ ᲩᲕᲔᲜ ᲙᲘᲗᲮᲣᲠᲗ ᲛᲝᲒᲦᲔᲡ ᲒᲐᲒᲔᲜᲘᲗ ᲩᲜᲝᲠᲐᲜᲘᲡ ᲞᲘᲠᲝᲜᲐᲡ ᲐᲛ ᲓᲘᲠᲘᲡᲣᲚᲘ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲘᲡ. ᲨᲔᲢᲘᲗᲘᲗ ᲡᲘᲫᲚᲘᲗ ᲛᲘᲒᲒᲘᲜᲐᲗ ᲐᲡᲘᲗᲘᲗ ᲨᲝᲛᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲤᲘᲠᲘᲗ ᲡᲘᲠᲓᲦᲔᲡᲐᲪ, ᲠᲐᲓᲒᲐᲜᲘᲪ ᲐᲛᲘᲡᲗᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲘᲛᲬᲘᲠᲘᲡ ᲐᲠ ᲐᲠᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲘᲡ ᲒᲘᲠᲩᲘᲗ ᲓᲐ ᲐᲡᲔᲗᲘ ᲘᲒᲘᲠᲝᲜᲐᲓᲔᲗ ᲛᲘᲗᲘ ᲣᲛᲘᲢᲔᲡᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡ ᲒᲐᲡᲘᲚᲘ ᲛᲘᲒᲒᲘᲜᲐᲗ ᲡᲘᲠᲣᲚᲘᲡᲐᲓ ᲛᲝᲒᲖᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲒᲘᲠᲩᲘᲗ ᲡᲐᲛᲬᲘᲠᲘᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘ ᲩᲐᲠᲘᲢᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲠᲔᲑᲐᲓ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲣᲜᲐᲠᲘᲡᲛᲔᲑᲘᲗ ᲐᲮᲘᲓᲐᲓᲐᲗ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐᲡ. ᲞᲘᲠᲘᲗᲘᲗᲐ, ᲠᲝᲓᲘᲡᲐᲪ ᲛᲘᲡ ᲞᲘᲠᲘᲡᲣᲚᲘᲡᲐ ᲗᲣᲗᲘᲡ ᲛᲝᲓᲠᲘᲗᲣᲚᲘᲡᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲩᲣᲛᲝ ᲗᲐᲕᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲗᲣᲗᲘᲡ ᲫᲚᲔᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲗ, ᲠᲝᲛ ᲐᲠ ᲙᲘᲗᲮᲘ ᲝᲗᲮᲘᲡ ᲓᲦᲔᲛᲘ ᲐᲠᲐᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠ ᲐᲮᲢᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲐᲠᲐᲡ ᲒᲝᲛᲘᲠ ᲓᲐᲜᲐᲨᲐᲣᲚᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲘᲒᲘ ᲛᲘᲣᲒᲐᲠᲔᲑᲔᲚᲘᲐ ᲓᲐ ᲒᲣᲚᲬᲘᲡᲮᲛᲘᲠᲔᲑᲘᲐᲜᲘ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲓ ᲡᲐᲒᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲠᲐᲓᲒᲐᲜᲘᲗ ᲛᲔ ᲓᲦᲔᲡ ᲡᲐᲡᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲡᲐᲣᲑᲠᲘᲡᲐᲡ ᲓᲐ ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲐᲮᲓᲒᲘᲗ

პროფესორი ვასილ მოსეს ძე პეტრიაშვილი.

Digitized by Google

გაიგონით მის კეთილ გულს და კეთილშობილურ სასიათს. მისი სუბარი ყოველთვის მარტივია, სუბმანი, დროზე დამბასებული, მაგრამ ზოგჯერ იუმორით ს

ბლო ისტორია, სამშობლო ლიტერატურა. ასე დამზადებული შეიყვარებს თავის ხალხს, თავის სამშობლოს, თავის სოფელს. რომ ქალმა ფეხი მოიკიდოს სოფელში, უნდა იქ საქმე გაიჩინოს. ამისთვის საჭიროა იცოდეს: მეფუტკრეობა, აბრეშუმის მოყვანა, ყველისა და ერბოს გაკეთება, ბოსტნეულობის საქმე, მცენარეების გამოყენება და სხვა კიდევ ბევრი შესაფერი საქმე. ამასთანავე თითქმის ყოველ სოფელში ესაჭიროებათ ანბანის მასწავლებელი, ჭრა-კერვისა, ანგარიშების მცოდნე და ავათ-მყოფების მკურნალი.

ნუ შეგეშინდებათ, მკითხველო, აქ ამდენი საგნები რომ ჩამოვთვალეთ. რასაკვირველია, ერთი არსება ვერ შეითვისებს ყველა ამ ცოდნას. ეგ იქნება დამოკიდებული თვით ყმაწვილის ხასიათზე და იმ ადგილზე, სადაც მოელის მას ცხოვრება.

რადგან ასე გვიანდება ამ სკოლის დაარსება, საჭიროა სხვა წოდების ყმაწვილებიც გავიხსენოთ, გარდა სოფელში მცხოვრებლებისა. ტფილისის ქართველობაც ღარიბია, ეძებს შვილებისთვის მცირე ფასიან სკოლებს—და ყურადღებას არ ათხოვებს შვილების გადაგვარებას.

მაშასადამე, ჩვენ ისეთი სკოლა უნდა დავაარსოთ, რომ სოფელიც და ქალაქიც დავაკმაყოფილოთ.

ჩვენი აზრით, უნდა გაეხსნათ ქალაქის რომელიმე განაპირას (ვერაზე ემჯობინება, რადგან აქ უფრო ქართველობა ცხოვრებს) პირველ დაწყებითი ქალების სკოლა პანსიონით, რომელშიაც სწავლა უნდა უდრიდეს გიმნაზიის ოთხ-კლასის სწავლას, მხოლოთ იმ საფუძველზე დაყენებული უნდა იყოს, როგორიც ზემოთა ვთქვით: სამშობლო ენის, ისტორიის და ლიტერატურის შესწავლაზე. შემდეგ ყმაწვილები უნდა გადაიყვანონ სპეციალურ კლასებში, გამართულთ რომელიმე სოფელში, თუნდ სკრაში. რადა რა სპეციალურ საგნებს შეისწავლიან იქ—ეგ იქნება დამოკიდებული სახსარზე და დედ-მამის მოთხოვნილებაზე.

ის ყმაწვილები კი, რომელნიც მოინდომებენ სწავლის გაგრძელებას, გადავლენ გიმნაზიაში ჭ, თუ კაი საძირკველზე არიან დაყენებული, იმათი გადაგვარება შეუძლებელი იქნება.

მანამ პროგრამის შესახებ სხვას არას ვიტყვით.

რაც შეეხება საშუალებას, პირველ დაწყებით სკოლისთვის გვექნება შემდეგი წყარო: ის 15,000 მანეთი, რომელიც მოაგროვა ქალთა-კომიტეტმა, შემოსავალი პანსიონიდან და გარედან მოსიარულე ყმაწვილებისაგან და ის, რასაც სათავად-აზნაურო ბანკი თავის მოგებიდან გამოიმეტებს.

აბა, დავამთავროთ ამისთანა ფრიად კარგი საქმე, დავაარსოთ ქალებისთვის ისეთი სკოლა, რომ იქ გამოზდილმა ქალებმა დედის რძესთან ერთათ გადასცენ თავიანთ შვილებს სამშობლოსადმი სიყვარული.

ჩვენ კვლავაც დავუბრუნდებით ამ საგანს.

სხვა-და-სხვა ამბები.

თებერვლის 3-ს „წერა-კითხვის საზოგადოებამ“ პანაშვიდი გადაიხადა განსვენებული ეპისკ. გაბრიელის სულის მოსახსენებლათ ქ. თბილისში. ამავე საზოგადოებამ გაგზავნა თავის ორი წევრი—ივ. ელიაშვილი და ივ. რატიშვილი ქუთაისს განსვენებულის პატივსაცემლათ და იქ 4 თებერვალს საკათედრო ტაძარში ეპისკ. ბესარიონისა და მთელი კრებულისაგან გადახდილ იქნა კვლავ პანაშვიდი, რომელზედაც დიდძალი ხალხი დასწრებია.

***

ნამდვილათ შევიტყეთ, რომ განსვენებულ გაბრიელს თავის ძმისწულებისათვის უთხოვია გადაცენ „წ.—კ. საზოგადოებას“ ის ფული, რაც ნეტარ-ხსენებულის ეპისკოპოსის დასაფლავებას გადარჩება. ეს ფული კი ას თუმნამდე ნაკლები არ იქნება თურმე.

***

ყველიერის კვირაში გამართული იყო ბალი ქართული დრამატიული საზოგადოების სასარგებლოთ. ბალს დიდძალი საზოგადოება დაესწრო. წმინდა შემოსავალი ას ორმოცდაათ თუმანზე ნაკლები არ არის.

***

გორის მაზრაში სოფ. მეჯვრისხევში წიგნთსაცავი დაუარსებია კნ. ეკატერინა გიორგის ასულს ერისთვისას. დამაარსებელი წიგნებით დახმარებას თხოვს ყველა წიგნებისა და ჟურნალ-გაზეთების გამომცემელთ.

***

თბილისის ხელოსნებმა ახალი უსტაბაში ამოირჩიეს, რომლის თაოსნობით ფიქრობენ წიგნთსაცავი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და ბეჩაუთა თავშესაფარი დაარსონ. ეს თუ გაახორციელეს. ხელოსნებმა, მაშინ ისინი გონებითთ და ზნეობრიეთ მაღლა აიწევენ და თავის მდგომარეობის გაუმჯობესებას უფრო მეტრცხალი თვალით დაუწყებენ ცქერას.

***

სამიწათმოქმედო და სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს განუზრახავს ხარაგოის უნივერსიტეტში გახსნას კათედრები, სიდანაც უნდა ასწავლიდენ მეურნეობის სხვა-და-სხვა დარგს.

***

სამთო დეპარტამენტს სასარგებლოთ დაუნახავს წელსეე მოახდინოს საგეოლოგო გამოკვლევა ართვინის ოლქში ჭორახისა, ბერტასუფა და არდანუჩაიზე მდებარე ადგილებისა, რათა შეტყობილ იქნეს, სად და რა ადგილს მოიპოვება ოქრო.

***

გაზ. „ნ. ობ." გვატყობიებს, რომ განჯაში უბეიეთი სპილენძისა და თუთიის ლითონი, ჯეკანშირის მაზრაში კი აღმოჩენილა ტყვია-ვეცხლის ლითონი.

***

ქუთაისის საგუბერნიო მართველობა თხოულობს თურმე სახელმწიფო დახმარებას, რომ იმერეთის სოფლელებს, წყალ-დიდობისა და დიდი თოვლისაგან დაზარალებულთ, შეეწიოს.

***

ბიიონი კიდევ ნაპირებიდან გადმოსულა ფოთის ახლო და ფოთს წამის-წამ მეორეთ განადგურებას უპირებს თურმე.

საყურადღებო ამბები.

ᲠᲐᲭᲐ. რაჭის მაზრა შედარებით სხვა საქართველოს კუთხეებთან ძლიერ ჩამორჩენილია სწავლა-განათლების საქმეში. აქ ხშირათ მოიპოვება იმისთანა სოფელი, რომელშიაც თითქმის ერთმა ვლეხმაც არ იცოდეს თავის სახელისა და გვარის მოწერა ქართულათ. მიზეზი კი ამისა გახლავს შეოლების უქონლობა. სამინისტრო შკოლები კი არის. აქა იქ სოფლებში. მაგი რიცხვი ძლიერ მცირეა. მაგრამ ღვთის ფიდენი ამას წინეთ ერთი სასიამოვნო ანბავი მოგვიტანეს ქართულმა გაზეთებმა. უწმინდესმა ინოდმა უმაღლესათ დამტკიცებული უქაზი გამოსცა, რომ ყოველ მაზრაში გაიხსნას ხაზინის ხარჯით ორ კლასიანი სასწავლებლები. უქაზში მოხსენებულია: დაუფძნება ამ გვარი სკოლებისა უნდა მოხდეს იმისთანა სოფლებში, რომელნიც დაშორებულნი არიან ფაბასა და ქალაქებს და არა აქვთ სამინისტრო შკოლები.

ჩვენ შეეტაყვეთ, მთავრობას განზრახავ აქვს უწმინდესი სინოდისგან დამტკიცებული შკოლა ერთი სოფელ წეს-ში უნდა ააგოს. ეს ბრი დიდათ შეეხეირი ბრია და დიდათ სასარგებლოც იქნება მთელი რაჭის მაზრისათვის, მით უმტეს, რომ სოფ. წესში ღღეს-დღეობით არ არსებს არც სამინისტრო შკოლა და არც სხვა. სამინისტრო შკოლა თუმცა იყო ამ ორი წლის წინათ, მაგრამ შკოლაცა და სასოფლო კანცელარიაც სოფელს ამბოროლა-ურში გადიტანეს და სოფელ წესისათვის სრულებით უსარგებლოა დღეს ის შკოლა. სოფ. წესი ძლიერ კარგი მოხერხებული ადგილია. აქ ძლიერ ადვილათ ისარგებლებენ შკოლით მოწაფეები, იმიტომ რომ სოფ. წესს მრავალი სოფელი აკრავს ახლო-მახლო და მისლა-მა ელა შეგირდებს არ გაუპირდებათ; ჰაკა და წყალიც შეგნერია; ავრეთვე, შუა ადგილ-რაჭის მაზრაში სოფ. წესია. შკოლის ასაშენებელ ადგილ. თ. ასლან ერისთავი სწირავს რაოდენიმეს და დანარჩენს კი თითონ სოფლელები შესწირავენ. ავრეთვე შკოლას დახმარებას პირდება სოფ. წესს მცხოვრები ზურაბ ნიკოლოზის ძე მაისაშვილი: ამ თავეთ ოთხას მანეთს შეეწირავ შკოლასთ და მერმე ყოველ წლიურ დახმარებას აღმ.ავენენო. ადგილმარეკი მღ. პლატონ ელბაქიძე იმისთანა კაცია, რომ ის ყოველ თავის ღონისძიებას შკოლას მოახმარს, თუ ეს ასე იქნება, როგორც ხმა გვესმის. იმედია, ყოველი პირი თავის დაპირებას დიდი სიამოვნებით აასრულებს.

კანონ ჭიაჭანაძე.

***

ᲭᲘᲗᲣᲠᲘ. ნათქვამია, უბედურ კაცს ქვა აღმართში მიეწიოო. სწორეთ ასე მოგვდის ჩვენ, ჭითურე-

ლებს. ცოტათი რომ აიწია ქვა-გუნდის წარმოებამ და შემოგვემატენ მყიდველები, მოიმატა ცოტათი ფასმაც, მაშინ მოგვარდა წყალი, დაიქცა გზები და წარმოება შეჩერა. ახლა ძლიერს ეეიერსეთ გზის გაბასნას და ეფიქრობდით, რომ წარმოება ისევე აიწევდა. მაგრამ ისევ ეს ბედი გვეწია. დაიწყო თოკა და ეს თერმეფენ დღეკ, რაც განუწყვეტლივ თოლი მოდის: ოთხ არშინზე მეტი თოვლი დასდო ჭიათურაში, გზები ყოველი მხრით შეიკრა. ბევრი სახლები და ღუქნები ჩაიმტერია თოვლმა. სოფლებიდან ეერაფერი გასაყიდი შემოაქეთ, ჭიათურაში კი, თუ რამე იყო, გამოალია. ერთი ეკერიაც არ ყოფილა მიმსყელ რკინის ეზაზე, ამიტომ ეაჭრებმა ეერ მოასწრეს საკონლის მოტანა. დღეს მთელ ჭიათურაში თხუთმეტი ცალი პურის ფქილის მეტი არ მოიძებნება, ეს კი ორი დღის კერძია, მეტი არა. 29-ს იანვარს ადგილობრიეამ ბოქაულმა ბ. ალიაშვილმა, მთელი ჭიათურის ხალხი გამოიყვანა და აგრეთვე სოფლის ხალხიც შეიწია და ჭრის გზას ჭიათურიდან სოფ. ნორეკალამდე თვე. სეიმონ დეკანოის ძის წერეთლის სასახლემდე. იქიდან უნდათ პურის ფქვილის წამოღება ჭიათურაში. თუ ეს საშუალება არ ეხმარა ბ. ბოქაულს, ხალხი შემშილითან მოკედებოდა. სოფლებშიაც ასეთ მდგომარეობაში არიან: თოვლმა ბევრი სახლი სრულიებით დამალა, ძლიერს მაგონო ხალხმა.

სოფ. სეერმში 27 იანვარს უეცრათ კლდიდან წამოსული თოვლის ზვავი დაეემია ორი ელეხის ფარასდან და დათია ეუეკეირძეების სახლს. სახლები სულ დაუმტერეეია. ადამიანის სული, შიგნით მოქცეული და ერთი სტემრათ მოსული მეზობელი გიორგი ეუეკეირძე იქეე მოუკლაეს. ორი კაცი ძლიერ დაშტერეულია, ერთი ქალი ეეცხლზე

ყოველად სამღვდელო იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელის ვარდაყალეებიდან მისი წესის აეებამდე.

ᲝᲐᲜᲐᲠᲘᲡ 26-ს გარდაიცვალა ჩვენი ქვეყნის უქეირფასესი ვარსკვლავი, ბრწყინვალეთ მანათობელი იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი. ამ დროს აქ ბრძანებენოდა ყოველად სამღვდელო ბეესარიონი, საკრებულო ტაძრის დეკ. გ. ცაგარეიშვილი და სხვა სამღვდელოება, აგრეთვე ნათესავნი ნეტარსენებული ეპისკ. გაბრიელისა (აქ ორ არშინ ნახევარი ოთხი ეაკი ან ამის მიზეზით ყველა ნათესავები ეერ მოეიდენ). პირველათ ასე გადაწყეტეს: დაცემულა და დამწეარია. ამ სამის მორჩენის იმედი არ არის, სხვებს კი ზოგს ხელი აქეს მოტეხილი და ზოგს თავი აქეს გატეხილი. მაგრამ სიკვდილითან არა უშავთარა. რამდენმე მოსახლეს ამ სოფელში დუტოოეებია თავისი სახლი და სხვისას დაბინავებულა, ჩვენც ასე არ მოგვეიდესო.

რკვეიის და სალიფთის რკინის გზის სადგურებს შუა იპოვეს თოელში გამომხრჩეალი ყმაწვილი კაცი, მცხეურები სოფ. ზოდისა შორ. მაზ. ანნ. დავით მიხეილის ძე გამყრილიეე. შორაპანიდან მოდიოდა თურმე. ხელის ცერი მოჭეული ჰქონდა, ჩანს გაჭირეებისაგან თეითონეე მოუკამია.

სოდ. მოგებიძე.

***

26-ს იანეარს ამა მდგომარის წლისა, პირველსა ტამსა, ფილიეულ ეარდაიცვალა მეფდეთ-მთავარი იმერეთისა გაბრიელ, შემწეარე ქერიეთა და ობოლთა, სასუალებელთა და სასნეულოთა შემწე, მამაკაცი მაღლისა ეონებისა, განელილი ფილოსოფოსთა სწაელათა შინა, მაგალითი უბრყეელო ცხოერებისა, მშიდი, მდაბალი, პატიეცემული და საყვარელი ყოველთაგან, მამა სამწყისოსა და ნათელი განათელებისა, უებრო მქადაგებელი. ოქროიანნი სიტყეანი და მოკმედებანი მისნი ემსგავსებოდენ შრომასა დიდთა მათ ჩენთა წმიდათა მამათასა, რომელთა ისახელეს გაშეენება უფლისა და მაცხოვრისა იესო ქრისტეს ეკკლესიისა. საუკუნომცა არს ხსენება მისი!..

ᲔᲣᲠᲘᲠᲘᲓ-ᲐᲓᲔᲣᲢᲡᲢᲔᲠ ᲣᲒᲡᲜᲘᲡᲬᲣᲚᲘᲡ ᲗᲐᲕᲐᲓᲘ
ᲒᲠᲘᲒᲝᲚ ᲯᲐᲯᲐᲜᲘᲜᲘ.

ᲐᲜᲐᲠᲘᲡ 26-ს გარდაიცვალა ჩვენი ქვეყნის უქე�ფასესი ვარსკვლავი, ბრწყინვალეთ მანათობელი იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი. ამ დროს აქ ბრძანებენოდა ყოველად სამღვდელო ბეესარიონი, საკრებულო ტაძრის დეკ. გ. ცაგარეიშვილი და სხვა სამღვდელოება, აგრეთვე ნათესავნი ნეტარსენებული ეპისკ. გაბრიელისა (აქ ორ არშინ ნახევარი ოთხი ეაკი ან ამის მიზეზით ყველა ნათესავები ეერ მოეიდენ). პირველათ ასე გადაწყეტეს: განსვენებულის უკანასკნელი გამოთხოვების დღეთ 4 თებერვალი დანიშნეს. ამავე დროს ლეპენთ ალნობეს მისი მეუფების გადაცვალება, როგორც მაღალ ყოველად უსამღვდელოეს არხი-ეპისკოპოსს ელადმირს, თანასწორ ყველა საჭირო პირებს. ნეტარსენებულ ყოველად სამღვდელო გაბრიელს მოხსენებული აქეს თავის ანდერძში მისი დასაფლავება ეკლესიის მონასტერში და, რადგან ადგილი ადგილ ეიყოს, ამ მეუფლებელი იყო ეკლესიის მისი წასაენებად და მასთან რკინის ეზაზეიდეკ შეწყეტილი იყო მიმოსელა, სადაც მისი მეუფების პატეიისმცემელთ არ შეეძლოთ ამ დროს მოსელა, უკანასკნელთან ამბორისა და შენდობის მიღება,—ამისთვის მისი მეუფების გე-

ლათში გასცემენა და დასაფლაების დრო გადადეს ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲒᲐᲛᲝᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲐᲨᲘᲡ. თუმცა „ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲜᲐᲨᲘ ᲘᲧᲝ მიღებული, რომლითაც თᲮოᲛᲔᲠᲯᲝᲑᲔᲚᲘ ᲪᲜᲝᲑᲐᲨᲘ, თუ რომელ დღეს იქნება მისი მეუფეᲡᲘᲡ ᲒᲐᲜᲐᲚᲘ ᲓᲐᲬᲧᲝᲚᲔᲑᲐᲜᲘ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲔᲣᲚᲘ ᲐᲠᲐᲘᲝᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐ ᲧᲣᲤᲠᲝᲑᲔᲑᲘᲐᲜᲘ რა. ᲘᲜᲘᲐᲜᲘᲡ 26-ᲯᲔᲠ თᲕᲔᲗᲠᲔᲚᲘᲡ ᲡᲐᲛ რიცხვამდე ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ დღე 12 ᲡᲐᲐᲗᲘᲡ ᲓᲘᲓᲘ ᲞᲐᲜᲐᲨᲘᲠᲘᲡ ᲣᲮᲓᲘᲓᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚᲐᲓ ᲡᲐᲛᲔᲣᲦᲚᲝᲔᲚᲘ ᲑᲔᲚᲐᲠᲘᲜᲘᲡ ᲡᲐᲥᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲢᲐᲫᲠᲘᲡ ᲥᲠᲔᲑᲣᲚᲝᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ და ᲡᲮᲕᲐ ᲫᲚᲔᲥᲘᲗ ᲡᲐᲛᲔᲣᲦᲚᲝᲔᲚᲘᲡ თანᲓᲐᲡᲬᲠᲘᲑᲝᲜᲘ. ᲞᲐᲜᲐᲨᲘᲠᲘᲡ ᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐᲜ, ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡ ᲒᲐᲚᲝᲑᲘᲗᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲓᲐᲜ ᲐᲣᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲫᲚᲔᲥᲘ და ᲙᲐᲯᲘ. ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ ᲡᲐᲦᲐᲛᲘᲡ ᲙᲘ ᲮᲣᲗ ᲡᲐᲐᲗᲘᲡ ᲡᲐᲥᲠᲗᲕᲔᲚᲝ ᲢᲐᲫᲐᲠᲨᲘ ᲘᲧᲝ ᲞᲐᲜᲐᲨᲘᲠᲘᲡ. ᲠᲐᲡᲐᲙᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲐ, ᲛᲘᲣᲮᲓᲐᲯᲐᲗ ᲪᲣᲤᲘ ᲐᲛᲘᲜᲓᲘᲡᲐ, ᲮᲐᲚᲘᲜ ᲐᲫᲐ ᲑᲚᲝᲛᲘᲗᲐ ᲬᲚᲔᲑᲘᲗᲐᲜᲐ. ᲓᲐᲜᲐᲨᲘᲗᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲒᲐᲜᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲐᲠᲒᲑᲐᲡ ᲣᲪᲘᲗᲮᲐᲕᲓᲐ თითო მᲔᲠᲔᲓᲔᲚᲘ ᲠᲘᲒᲘᲠᲘᲒᲝᲑᲘᲗ, ᲒᲐᲜᲣᲬᲧᲔᲑᲔᲚᲘᲐ ᲓᲔᲦ და ᲦᲐᲛᲔ.

3-ᲜᲔ 9 ᲗᲕᲔᲚᲘ, ᲓᲘᲚᲘᲡᲐ 9 ᲡᲐᲐᲗᲘᲡ, ᲡᲐᲛᲔᲣᲦᲚᲝᲔᲚᲘᲡ-ᲗᲐᲛᲐᲠᲘᲡ ᲙᲐᲠᲜᲘ ᲒᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ (ᲫᲕᲔᲚᲘ ᲡᲝᲑᲝᲠᲜᲐ) ᲨᲔᲙᲐᲠᲘᲑᲐ ᲡᲐᲛᲔᲣᲦᲚᲝᲔᲚᲘᲡᲐ, ᲐᲠᲩᲘᲛᲐᲜᲓᲠᲘᲢᲘᲜᲘ: ᲒᲣᲚᲐᲗᲘᲡ ᲡᲣᲠᲐᲯᲘᲜᲘ, ᲠᲔᲥᲢᲝᲠᲘ ᲡᲔᲠᲒᲔᲑᲘᲜᲘᲡ Მ. ᲓᲔᲛᲘᲢᲠᲘ, ᲯᲐᲠᲣᲑᲘᲡᲐ—ᲑᲔᲜᲘᲐᲛᲘᲜᲘ, ᲔᲚᲔᲠᲘᲡᲐ—ᲜᲘᲙᲝᲤᲝᲠᲘ; ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲔᲑᲘ: ᲙᲐᲗᲔᲓᲠᲘᲡᲐ Გ. ᲪᲐᲯᲐᲠᲘᲐᲨᲕᲘᲚᲘ, ᲙᲐᲯᲐᲠᲘᲐᲨᲕᲘᲚᲘ, ᲭᲘᲐᲨᲕᲘᲚᲘ, ᲝᲛᲘᲫᲔᲨᲕᲘᲚᲘ და ᲡᲮᲕᲐ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲔᲑᲘ. ᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲘᲡᲐᲛᲔᲚᲘ, ᲑᲐᲜᲐᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲬᲘᲜ ᲓᲝᲚᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲐᲠᲐᲘᲝᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐ ᲧᲣᲤᲠᲝᲑᲔᲑᲘᲐᲜᲘ. ᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲔᲠᲗᲘᲗᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲔᲠᲗᲘᲗᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲘ ᲒᲐᲜᲐᲗᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲩᲘᲜᲓᲐ.

ᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲑᲠᲫᲐᲚᲔᲑᲘᲗ ᲧᲝᲕᲔᲚᲐᲓ ᲡᲐᲛᲔᲣᲦᲚᲝᲔᲚᲘᲡ ᲑᲔᲚᲐᲠᲘᲜᲘᲡ ᲬᲘᲜ ᲫᲝᲚᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲤᲐᲠᲕᲔᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲒᲐᲜᲣᲬᲧᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲔᲠᲗᲘᲗᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲘ ᲒᲐᲜᲐᲗᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲐᲠᲩᲘᲛᲐᲜᲓᲠᲘᲢᲘᲜᲘ, ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲘ ᲯᲐᲠᲣᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲔᲑᲘ. ᲧᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲜᲐᲗᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲚᲐᲠᲒᲑᲔᲚᲘ. ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲥᲐᲓᲐᲒᲔᲑᲘᲓᲐᲜ ᲨᲕᲘᲠᲘᲡ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲡᲐᲡᲬᲠᲐᲤᲝᲓ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲣᲦᲔᲑᲔᲚᲘ ᲒᲐᲜᲣᲬᲧᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲨᲘᲜᲐ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲣᲦᲔᲑᲔᲚᲘ ᲒᲐᲜᲣᲬᲧᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲐᲠᲩᲘᲛᲐᲜᲓᲠᲘᲢᲘᲜᲘ, ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲘ ᲯᲐᲠᲣᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲔᲑᲘ. ᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲓᲐᲡᲐᲤᲚᲐᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲥᲐᲚᲐᲥᲘᲡ ᲔᲙᲚᲔᲡᲘᲐᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲛᲔᲡᲐᲛᲔᲚᲘ ᲛᲘᲪᲘᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲒᲐᲜᲐᲗᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲐᲠᲩᲘᲛᲐᲜᲓᲠᲘᲢᲘᲜᲘ, ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲘ ᲯᲐᲠᲣᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲚᲘ ᲓᲔᲙᲐᲜᲝᲖᲔᲑᲘ. ᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲝᲮᲡᲜᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲐ

მოკლეთ შემდეგი ახრი გამოხატა: ძველ დროში, როცა სამღვდელთმთავროთ ირჩევდენ ეფისკ, დაეკითხებოდენ, გსურს თუ არაო? ეს უკანასკნელნი ხშირათ უარს ამბობდენ, რადგან თავის თავს ულირსათ თვლიდენო. აი, ერთ იმათგანს ეკუთვნის განსვენებული ყოველად სამღვდელო გბრიელიანკო. მაშინდელმა მართებლობამ თხოვა მას, რომ მიეღო მღვდელთ-მთავრობა და სამწყსოთ იმერეთის ეპარხია. მაგრამ უარი განაცხადა. განსვენებულმა მიტროპოლიტმა ისიდორომ დიდათ იმეცადინა შთაგონებინება გბრიელისთვის მღვდელმთავრის ხარისხი მიეღო. განსვენებული ის. მიტროპოლიტი ასე უსაჭიროესათ თვლიდა იმერეთისთვის ამ გვარათ განთალებული თავის მიწის შვილის მღვდელთ-მთავრობას. განსვენებულმა ის. მიტროპოლიტმა, როგორც აქ, საქართველოში ნამყოფმა, კარგათ იცოდა და შეგნებული ჰქონდა აქაური საჭიროება, მაგრამ გბრიელი ეერას გზით ეერ დაითანხმა და მან სრულიად

გაბრიელ ეპისკოპოსის ანდერძი.

(„მწყემსი“ № 2.)

განსვენებულმა მღვდელ-მთავარმა გაბრიელ მ დატოვა მოკლე გამოსათხოვარი სიტყვა, რომელიც განსვენებულის ხელიდან ამოსაღებ ჩაკითხულ იქმნა წასვლის აკვის დაწყებამდე. აი, ეს სიტყვა:

„სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა.

წყალობითა ღმერთისათა, მიეალწიე რა მიღრეკილთა დღეთა ცხოვრებისა, გარნა მყოფი სრულსა მეხსიერებასა შინა, განვიზრახე დაწერა საკუთარი ხელითა ამა ანდერძისა.

1-ად ესთხოვ შენდობასა, მოტოვებასა ყოველთ, ვინც მიცნობდა, რაგაც მათ ეცოდე, ვაწყენინე, ანუ ვინიცობაა უსამართლოება ეუყავი. ჩემის მხრით მოუტევებ და შეეუნდობ ყოველთა, ვინც რაგმე მაწყენინა, დამშავრა, ანუ უსამართლოება მიყო.

2-ად ვმადლობ და ვაკურთხებ ყოველთა, რომელნი იყვნენ სამწყსოთა შინა ჩემთა, გამოვეთხოვ მათთვის ღვთისაგან წყალობასა, მშვიდობასა. გულით და სულით ვმადლობ მათ, რომელნი მე მწყალობდენ, მწეოდენ, ეუყავრდი. ვმადლობ და ვაკურთხებ მათ, რომელნი იყვნენ ჩემი თანამსახურნი წინაშე ტრაპეზისა, თანაშემწენი მართეაესა შინა, სამწყოისთა; აგრეთვე შინაურთ მსახურთა, რომელთაგან მრავლითა თაყვანდებითა და ერთგულებითა მიადგილებიდენ უძლურებათა ჩემთა.

მე-3 ედ ვევედრები ყოველთა, რომელნი გაიგონებენ ჩემსა გადაცვალებასა, ლოცვა ჰყონ ჩემისა ცოდვილისა სულისათვის. ხოლო სამღვდელოება, ეესა, წირვასაც შეასრულებს ჩემი სულის განსასვენებლათ, ეინაიდგან თითქმის ყოველნი ჩემ ხელითგან არიან მიმღენნი საღრმთოისა სულის წმ. მადლისა.

მე-4-ედ ხორაცელთა ნათესავთა ჩემთა ვუანდერძებ: ყოველთვენ სწავლობდენ, შრომობდენ, პატიოსნათ ემსახურებოდენ ღმერთსა, ხელმწიფესა, მოყვასთა, ცხოვრობდენ თანხმობით, ეწეოდენ ურთიერთარს, არ ეიღწყებდენ, რომ მათი წინაპარნი უხსოვრისა დროისაგან იყვნენ მსახურნი ტრაპეზისანი, ატარებდენ პატიოსნათ და შრომით ცხოვრებასა, როგორენიც შესაძლო იყო, მე ეეწეოდი მათ, ახლა ესთხოვ ყოველთვენ ილოცონ ჩემი სულისათვის.

ეს პირველი ნაწილი ანდერძისა ესთხოვ, ეისაც ჯერ არს, იქმნეს წაკითხული ნაწირვებს, ანდერძის აგების წინ“.

(დასასრული იქნება)

ეს მეტათ შესანიშნავი ნახატი „ლვთის მშობლის კურთხევა“ ეკუთვნის გამოჩენილ მხატვარს რუბენსს
და არის ბერლინის მუზეუმში.

მ ო გ ო ნ ე ბ ა.

(შედეგალ).

I

ღვინის პირას თელმდა ფიქენარი,
ისმოდა ტალღათ ჩუჩუნ-სიმღერა;
ნიაფს სიერცეში მიძინებოდა,
შეჩერებოდა მას გულის ძგერა.
ცაზე ლრუბელნი დანაკარდობდენ,
ზღვა კი მღერადა ნაზათ ტბილ ძილში.
და მის სიღრმეში კაშკაშა
ცისა კამარა ჰკრთებოდა.
ეგონებ, ეს მყუდრო საღამო
მოელენილ იყო ზეკითა
და ტურფა, ნაზი სამოთხე
შემოგეკონოდა ლბენითა.

II

ქარისაგან კი გადმოზნექილნი
ფიჭენი ერთმანეთს გადახვეოდენ
და ჩვენს თავ ზემოთ იმათი შტონი
ერთმანეთს გულში ჩახუტებოდენ;
მიმიხილავთა ვეკისისინებდა
ნიაფის სუსტი გულისა ძგერა,
თითქოს შორს, შორსა წყნარათ ისმოდა
რაღაც ტიტინი, ჩუმი სიმღერა!
მაგრამ ბუნებას უძრაფს, უშფოთფარს
მეედართა დუმილი დაეპატრონა,
ეით სდუმს მუდამ ქამს ყველა მეკნარე,
ზღვის ძირზე რასაც აქვს მყუდრო ბინა!

III

რა დუმილია! არც ხმა, არც ოხერა
ამ მყუდროებას არა აშფოთებს,
და ხეკკუნას „ჩიკა-ჩუკაც“ კი
შემდგარ სიჩუმს ააოკეკებს.

ეს ჩვენს ოცნებას, ამ ტბილ-ტბილ ააოუკარს,
ტყეს, ტბილი ძილით გარემოკულსა,
მიდამოს წყნარსა და დადუმებულს—
რაღაცა ზღაპრულ ფერსა ზე-ადებს.
ჩვენს გარს შეზავდა სათლილისმო რამ,
ნისლმა მოიცეა მთისა წვერები,
მინდორი, ველი,—და შენეკ, ძვირფასო,
ვამოგიკროლდა ტკბილი გრძნობები;
მეც კი აქ გულმა წყნარ გამიღიმა,

განეიცადე მეც ის გრძნობა ტკბილი,
რომ საოცნებოთ შენით მოეწყო
მთელი მიდამო, მინდორი, ველი!
თავ-დახრით დიდხანს ხის ქვეშ ვიდექით,
დაეჩერებოდით ლაპლაპა ტბასა:
„შიგ ცის კამარა გამოჰკრთებოდა
და გვინათებდა დაბლიდან ცასა.
ტყეც გამოჰკრთოდა ტბისა სიღრმეში,
ტოტიც ტოტზედ გადახლართული—
ეს იყო უფრო ტურფა, მომხიბლი,
ვიდრე ნამდვილი ზე-ამოსული.
ტბისა ძირზედა, ანკარა წყალში
თეალს გვეხატოდა ზღვისა მცენარე,
ტბისა ლიელიები და მისი მღერა
ხან სამყურა, ხან მომწყენარე!
ტბისა სიღრმეში კეალათ მოჩანდა
რაღაც უცნობი, ფერადი ფერი,
— ეს იყო შვილი ტალღათ ალერსისა
მას სიყვარულთან—სხვა არაფერი!
მაგრამ ნიამმა წამოუბერა,
მყის გაეკარწყლა ეს მოჩვენება,
ეით ლეთაებრივი ტკბილი სიზმარი
გაღვიძებისას ეკვის წინ ჰკრება!
ოჰ! დეე, მუდამ იყავ შვენიერ,
ეით ტყე, მინდორი ტურფა, მომხიბლი...
მხოლოთ შენთან არს გული ბედნიერ,
შენით სულდგმულობს ტანჯული სული!

ნარკანი.

საგანნიკო და საპროფესიონალო განათლების გამავრცელებელთა კრება მოსკოვში.

ბევრი რამდენი ხანია, ჩვენში მხოლოთ იმას გაიძახიან, რომ ჩვენი დაქვეითებისა და ეკონომიურათ უუნაგვაო მდგომარეობის მიზეზი ის არის, რომ საეკლესიერი, ავრონომიული და სატეხნიკო ცოდნა არა გვაქვსო. ეს დალოკვილები ასე გულ-შემატკივარნი ჩვენი აუტანელი მდგომარეობისა, იმასაც არ ცდილობენ, რომ თავის აზრის სინამდვილე და ჭეშმარიტება სხვებისას შეუფარდონ. ესენი ეით მართლ მორწმენე მაჰმადიანნი მხოლოთ თავისას გაიძახიან, ეითა ჯიქია. მათთან გამობაასება და გამოკამათება შეუძლებელია—სხვა რასმე დაგეწამებენ და გვერდს აგიელიან. ამიტომ ჩვენი მკითხვე-

ლებისათვის ფრიად საგულისხმო იქნება, თუ რა დასკვნას დადგა საერთო კრება, მოსკოვში წარსულ წელს მომხდარი, ამ ჩვენთვისაც მართალი რომ საჰირერმო საკითხის შესახებ.

31-ს იანვარს სახალხო კითხვების მმართველ კომისიაში ქალ. ყაიდნოვისამ წაიკითხა მოხსენება რუსეთში სატენიკო და საპროფესიონალო განათლების გამაერთიანებელთა საზოგადო კრების შესახებ. ამ კრებას თავდასმარეველთაე ის წამოიყენებია, რომ საპროფესიონალო განათლების გაერთიანება წარმოუდგენელია, თუ საზოგადო განათლება არ არის; საზოგადო განათლება საფუძველთ უნდა დაედეგეს საპროფესიონალოს და უნდა მას წინ მიეყოლოდეს. საპროფესიონალო ცოდნის გაერთიანება იქ არის ადვილი და ნაყოფიერი, სადაც წინათვე გაერთიანებულია წერა-კითხვა და საზოგადო განათლება, ცოდნა. ᲮᲛᲘᲠᲐᲗ ამ ᲭᲘᲛᲘᲠᲐᲪᲘ მოსაზრებას იეიუბენ იმიტომ, რომ ცალ-მხრივი მოსაზრებით არიან გატაცებულნი და ᲯᲘᲗᲮᲔᲑᲘᲗ, ან და იმ მოსაზრებით, რომ საპროფესიონალო ცოდნა „მავნე აზრს“ არ აერეც�eლებს საზოგადოებაშიო. „ის გარემოება, რომ რუსეთი ყოველი მხრივ ჩამორჩა სხვა კულტურულ სახელმწიფოებს, ჩვენი ცუდი ეკონომიური პირობანი, დრო—გამოშვებითი შიმშილობანი, გადადგები აეთმყოფობანი (ეპიდემიები) და სხვა ფიზიკური უბედურებანი,—მეგიდოთო დაკაქმირებელია ჩვენს ძირითად მტერთან—ხალხის უმეცრებასთან“,—ასე თქვა თავმჯდომარემ კრებისამ. ამ უმეცრების თავიდან ასაცილებლათ კი საჭიროა სახალხო შკოლები, ეს ცივილიზაციის ფერმენტი, და საზოგადო პირველ დაწყებითი სწავლაა. განათლების მხრით რუსეთი სხვა სახელმწიფოებზე ბევრათ უკანა დგას. ამ მხრით იგი სათათრეთის ერთ არის, ე. ი. ბოლოდან მეორე ადგილი უჭირავს. მაშინ, როდესაც ამერიკაში ხალხის განასწავლებლათ იხარჯება 200000000 მანათი, რუსეთში 22000000, ე. ი. რუსეთში ერთი სულის განასწავლებლათ მხოლოთ 18 კაპ. იხარჯება. ეს კი ფრიად სამწუხარო მოელენაა და ამის ასაცილებლათ ყოველი ღონე უნდა იქნეს მოხმარებული. საჭირო რიცხეი შკოლებისა რომ გაიხსნეს, ამისათვის დაგეკრიდეს გამოიღოთ 11 მილიონი მან. ეს რიცხეი კი დიდი არ არის, იმიტომ რომ ის გადასახადს, რაც ახლა იკრიბება, $1^1/_2$ კაპ. მიემატება სულზე წელიწადში. ეს მკირედი გამოსაღები კი ამ დიდ მიზნისათვის ვინა დასაშურებელი? ამ გადასახადით კი მტკიცე ნიადაგზე დადგება სახალხო პირველ დაწყებითი სწავლა, ურომლისოთ ყოველ-ად წარმოუდგენელი და შეუძლებელია, რომ ხალხის ცხოერება განვითარდეს და აწრაე გზას დადგეს. „გაუმჯობესობა ხალხის ცხოერებისა კი—მისი მატერიალიური კეთილ-დღეობა, მისი ეკონომიური და პოლ-ტიკური მდგომარეობის გაუმჯობესობა—იმიე დონეზე დგას, რა დონეზედაც არის. დაყენებული სახალხო ელემენტარული განათლება“. რადგან ასეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს პირველ დაწყებით სწავლას ხალხის მომალლისათვის და სახელმწიფოსათვისაც, ამიტომ აუცილებელი საჭიროა ამ სწავლის გაძლიერება და მეტიკეე ნიადგზე დაყენება. ზოგი შეიძლება იტყვის, რომ ამის მიღწევას ხელს შეუშლის ის გარემოება, რომ რუსეთი მჭიდროთ არ არის დასახეულნი და გაშენენ ლი. მაგრამ ეს მოსაზრება არ უნდა იქნეს მიღებული, ამიტომ რომ ნორეეგიაში ხალხი ორჯელ უფრო თხლათ და იშეიოათათ მოსახლეობს, ეიდრე რუსეთის შიდა გუბერნიებში, მაგრამ ამან ხელი ვერ შეუშალა ნორეეგიელებსა და მათ სახალხო შკოლები ბლომათ მოეფინეს თავის არე-მარეს.

რაკი ასე გამოირკვა მიზანი და მმართველება საერთო კრებისა, შემდეგ ეს კრება შეეხო სხვა და სხვა საშუალებათ, რომელთ წყალობით შესაძლოა სახალხო განათლების გაუმჯობესობა და წინ წაწევა. ასეთ საშუალებათ დასახელებულნი იყო: შემოლებული იქნეს საეალდებულო პირველი დაწყებითი სწავლა; ზოგს იქნება არ ეეკვნიოს ეს ეალდებულება და თქვა, რომ ამ-თ პირობენების უფლებათა და თავისუფლებას შეეზღუდეთო. მაგრამ ეს ასე არ არის. ისეთ სახელმწიფოებში, როგორც ინგლისი და ამერიკის შეერთებული შტატენი, სადაც თავისუფლების სიყვარული ყველას ძვალსა და რბილში გამდგარი აქეს და შესისხლხორცებული, პირველ დაწყებითი სწავლა საეალდებულოა და ეს არავის ბჯონია, რომ თავისუფლებას უზიდედეს.

სახალხო განათლების გაუმჯობესობისათვის შემდეგი საშუალებანიც იყო დასახელებული: საკირაო შკოლა, მოშათათვის სალამოს კურსები, სახალხო კითხვები, წიგნთსაკეკები, იაფ-ფასიანი სახალხო წიგნაკები და მოძრავი მუზეუმები. კრებამ განიხილა ცალკ-ცალკე ყველა ამ საშეალებითა ღირსება-ნაკლულოვანება და იმ დასკვნას დადგა, რომ უნდა ეიშუამდგომლოთო, რათა ამ დაწესებულებათ იფრონერცელი და ფართო სარბიელი მიეცეს კანონითაო. მაგ. საკირაო შკოლას პროგრამმა უნდა უფრო ერცელი მიეცეს. სახალხო კითხეები უნდა ადგილობრივი ენებზე იქნეს ნება-დართული. წიგნთ-საკეკებშ-აც უნდა შეეძლოთ ბეერი სხვა წიგნებიც შეიძინონ, თორემ ახლა ფეეთნი და ᲥᲣᲠᲜᲘᲡᲘ ᲓᲐ ᲒᲣᲠᲜᲘᲡᲘ ᲓᲐ ᲒᲠ. ᲐᲦᲚᲘᲜᲘᲡ ᲙᲘᲓᲔᲚᲘᲡᲐᲜᲘᲡ ᲬᲘᲗᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲣᲚᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ

დაგროვა საზოგადო კრებანი მოხდებოდეს ხოლმე ლონა-გამოშვებით. როგორც ამბობენო, თქვა ლექტორმა, ეს უკანასკნელი შუამდგომლობა შეწყნარებულ იქნებაო. ეს სასურველი გადაწყვეტილება თვით ახალ წელს მოგვილოცავ თვითონ თავმჯდომარეშო,—ამით დაბოლოდა ლექტორმა, ქალ. ყაინლანოვისამ.

შემდეგ წაკითხა თავისი მოხსენება ქალ. სუხოისამ მე-XII განყოფილების შესახებ. ამ განყოფილებაში სხვა და სხვა რამეებზე ყოფილა მსჯელობა. მაგრამ ჩვენთვის, ქართველებისათვის საკულისხმო მხთლოთ მსჯელობა იმის შესახებ, თუ როგორი ხელია უმჯობესი—ირიბაული თუ სწორი. ბ. ოკორკო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დეკ, იცვალოს კარემიანს,
თუნდ სხვისს სმაშიც მოგვეს ზანი,
თვით ნუ იცვლები, მოგვ დროესა—
გიგინაენ რომ ხარ ხალმანი.

მაგრამ თქვენ დიდი ხანია გიცნო მთელმა ერმა და აკერ ორმოცმა წელმა განელო და არ გიცვლია ფერი. გისურეებთ ჯანმრთელობას, ღმერთმა მოგაცეთ ენერგია, რომ კელაე ემსახუროთ ჩვენს საბრალო ერს

და ერი მადლიერი
თქვენსს სახელს ეპალერვრეებს.

—

მეორე ორატორმა ბ-ნ ჭიკინაძემ თავის სიტყვაში წინ გამიმძღვარა თვით აკაკის ლექსის აზრი „გულის პასუხი“ და დაახასიათა სატირული და ლირიკული მხარე მისი მუზისა. როგორც სატირა, აკაკის ლექსი „ძმარი“ იყო ჩვენი საზოგადოების იმ ნაწილისთვის, რომელიც გატაცებული პირადი ინტერესით და მოკლებული ყოველ იდეალურ მისწრაფებას, ეზიზღე ელობებოდა იმ მცირე ნაწილს ჩვენი საზოგადოებისას, რომელსაც თავის სიცოცხლის საგნად გაებადა სამშობლოს სამსახური. ყველაზე უკეთესი ჩვენთვის ის არისო, დაამთავრა ბ-ნ ჭიკინაძემ თავისი სტატეა, რომ

ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲗᲐ ᲬᲔᲒᲜᲘᲡ, ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲗᲐ ᲡᲢᲔᲒᲜᲘ,
ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲗᲐᲡ ᲒᲣᲚᲗᲐ ᲛᲗᲘᲗ ᲣᲫᲚᲘᲜ,
ᲮᲡᲚᲘᲗᲘᲗ ᲓᲐ ᲬᲔᲒᲜᲣᲚᲘᲗᲘᲗ
ᲬᲘᲜᲐᲞᲐᲠᲗᲐ ᲒᲐᲯᲐᲠᲔᲑᲘ ᲩᲕᲔᲜ.

და უსურეა მრავალჟამერ სიცოცხლე.

ამას შემდეგ სიტყვა წარმოუთქვამს ბ-ნ ასათიანს. მოკლეთ გაუსწენენია ის ახალი ხანა ჩვენი ლიტერატურისა, როდესაც აკაკი და სხეები გამოეცდენ საზოგადოა აპარეზზე. ბ-ნ ასათიანმა მოიგონა მაშინდელი ახალგაზდების პოლემიკა ძველ თაობასთან, მოიგონა კამათობა „ცისკარსა“ და „საქართველოს მოამბეს“ შორის და აღნიშნა იყოველ მხრივი პროგრესი და წარმატება, რომელიც დაეტყო ენას, საზოგადოებას, ლიტერატურას. ამ მოძრაობაში ერთი უპირველესი ადგილი ეჭირა აკაკის და ეს ადგილი მან დღემდე შეინარჩუნა. წარმატება კი, რომელიც ეტყობა ჩვენს ლიტერატურას, რასაკვირველია, არის სხვათა შორის შედეგი აკაკის მოღვაწეობისა. ბ-ნ ასათიანმა ასე გადთავა სიტყვა: ეისურეებთ, რომ ხანგრძლივი იყოს თქვენი სიცოცხლე, არ გაგეტეხოთ გული ზოგიერთების უსამართლო დაცინვისაგან და ჩვენც ალარ გვსმოდეს:

სული წყდები, გული კრწველ,
სხვ მეჯნერი, თმა ჯალარ,
ამისთანა სიცოცხლეზე კი
ენდ ოფლს ალ ენდეთ ალ..

მოგეყოვს აკაკის, სიტყვა რომელიც მან ბრძანა ბ-ნ ასათიანის პასუხად.

„მე დღეს იმფერად ბედნიერი ვარ თქვენი ტაბლილი და ალერსიანი სიტყვების გამგონე, რომ ჩემი მხრითაც გულ-ახსნილ გეტყვით ჩემ აღსარებას: თუ არ მეტათ, ნაკლეა—ბედნიერი არა ვარ დღეს აქ თქვენთან ყოფნით, ეიღრე ჩემ საკუთარ ოჯახში. ამით მე არ მინდა ეთქვა, რომ ჩემი ცოლ-შვილი და საკუთარი ოჯახი არ მაყვარსმეთქი. ეს რომ ეინქვრა ოფერროს, შემცდარი იქნება. საზოგადოთ ჩვენი თავ-და-თავი, პირველი ოჯახი მთელი საქართველოა, სადაც მე, ჩემი მხრით, ყოველი რიგიანი ქართველი, ჩემზე უხნესი, მამათ მიმაჩნია, ტოლი—ძმათ და უმცროსი შვილათ, და, რასაკვირველია, ამ მრავალ ძმებზე, შვილებზე და მამემბზე მეტი მართებს ყველას, და მათ რიცხვში მეც, ზარუნეა და ფიქრი, ეიღრე მარტო თავის საკუთარ ერთზეა და ორზე? მაშასადმე, ჩვენც ბევრი დრო რომ ეეღარ გადაეურჩინოთ ჩვენს საკუთარ ოჯახს სასამსახუროთ დიდ ცოდვათ და დანაშაულობათ არ უნდა ჩაგვეთვალოს!.. რაც შეეხება პირადპირ ჩემ შრომას და ღირსებას, როგორც საზოგადო მოღვაწისას, გადაჭარბებულათ არის დაფასებული: მართალია, ალერ ორმოცი წელიწადი შესრულდა, რაკ ემსახურები ჩვენს ქეყანას, მაგრამ შეიძლება ბეეროკელ კიდეეც შემცდარეიყო და, რომ უნდოდა, ის ნაყოფი ეერ მომეტანოს?!... ეს კი არის მხოლოთ, რომ პირადობა არ უნდა დამეწამოს, რადგანაც საზოგადო საქმეში ყოველთეოს გულწრფელი და პირდაპირი ეეოფილვარ!.. მართალია, ბევრი ტანჯვა და უსამართლობაც გამომეიღლია, მაგრამ მაგიერთ, ეერ ეიტყვი, რომ სიამოვნებაც არ მენახოს. დატრაბახებით კი ნუ ჩამომართმეეთ და ბევრს ეუყვარვარ ჩვენში და, ეისაკ არ ეუყვარვარ, სრულიად, ხელ-მოწყეტეთ არც იმათ ეძეულვარ!.. ჩემი მტრები, როცა გაბრაზებით მგმობენ, ეერ ახერხებენ, რომ ესეც არ დაამტკნონ ხოლმე: „რომ ეგეები არ სჯერდეს, რა კარკი იენებადა“-ო და სხე... ეს რას ამტკიცებს, თუ არ სიცვარულში ძალაუნებურათ გამოტეხს?... და მტრებისაგან ესეც დიდი ჯილდოა ჩემთვის!.. ამ მხრით ემაყოფელი ეარ და ბედის მადლიერი. რაც შეეხება აკ წამოთქმელ აზრს, ეითომც დღეს მე აქ თქვენთან პირველთან ეიყო, ეს შემცდარი აზრია: მე ჩემი მხრით არა თუ აქ, სადაც ჩვენი ქეყანის მო-

სწავლე შეილები არიან, ყველგან ვარ ხოლმე გუ-ლით და ფიქრით და მკონია, რომ ისინიც უნდა მხედველენ ხოლმე. ღიაბ, ხშირათ ვარ მათთან, ოცა-ნებით ეებაასები იმაზე, რასაც ახლა თქვენც ეეტყ-ეით: ყმაწვილებო, მე დარწმუნებული ვარ, რომ თვითეული თქვენთაგანი მოიკეკულათ ამაზედეს თავის თავს, თვითეული თქვენგანი გამეკალულია იმ აზრით, რომ სამშობლო ქვეყნის სამსახურს მო-ანდომოს მთელი თავისი ძალ-ღონე; საუბედუროთ, როდესაც სამშობლოში ბრუნდებით, ეს აზრები გა-ეიწყვედებათ, ახლანდელი იდეალები ჰქრებიან და ცხოვრება მალე დაღს გასვამთ; და ამიტომ გისურვებთ მე, რომ ცხოვრებას დღეიდან თქვენი აზრები არ შეეცვალოს და გულმოდგინეთ გემსახუროთ მამუ-ლის სასარგებლოთ!..“

ამას შემდეგ ილაპარაკეს კიდევ რამდენმე პირმა. მათ შორის ბ. კიკალიშვილმა თავ-ს სიტყვა-ში გამოთქვა ის აზრი, რომ ჩვენმა პოეტებმა მეტათ დიდი გაელენა იქონიეს ხალხზე და ეს გაელენა აიხ-სნება მხოლოთ მით, რომ ხალხს ბედი და უბე-დობა შეილაეთ კალთით ატარეს, რომ თანხ-მათ მესამოცე წლების რუსული კრიტიკისა მათ ეარ ჰყვეს ხელოვნებისათვის და პოეზია მჭიდროთ დაუკავშირეს ჩვენს ცხოვრებასაო. საუკე თესო წარმომდგენელთან ასეთი მიმართულებისა ბ. კიკალიშვილს მიაჩნია იდეა ჭავჭავაძე, რომელსაც თავის მოღვაწეობაში, ოარატორის სიტყვეთ, არც ერთხელ არ გადაუბეეია მის მიერ „პოეტში“ გა-მოთქმული დეეიზისთეის. ბ. კიკალიშვილმა ერეკლათ ვამბარტა მნიშვნელობა ჩვენი პოეტებისა ჩვენს ცხოვ-რებაში და უსურვა დღეგრძელობა აკაკის, ილიას, გ. წერეთელს და რაფ. ერისთავს.

თამადამ დალია ქართველი ქალების სადღე-გრძელო, რომელსაც აკაკიმ დასძინა შემდეგი.

„მე სრულიად ეეთანხმები ბ. თამადას და ამას-თანავე მინდა დაეუმატო რამდენიმე სიტყეა: თუ სხვა ერს ჰყოლია გამოჩენილი ქალები, არც საქართველო იყო ღარბი სასიქაეულო დედებით, რომელთაც განსაკუთრებითი თვისება ის იყო, რომ მათ თავგან-წირულათ უყვარდათ თავისი სამშობლო. მაგალითე-ბისათვის შორს წასვლა საჭირო არ არის: მოეეკო-ნოთ მზეხათუნ ჯაფარიძის ქალი, რომელიც ყოველ-გვარი სიძულვილისა ზიზღეს, მზოლოთ ერთი რამ გაკ-ლია, სანამ შენ“ში არ დაეინახავ ის ღირსებას, მანამ ვერ შეგირთავო. არ გაეელია დიდხანს; ეს ყმაწვი-ლი გაჰყვა ერთს წერეთელს და მონაწილეობა მიიღო ასპინძის ომში, სადაც ერეკლემ სამოცი ათასი ლეკ-კის ჯარი დაამარცხა. ამ ომში ერთათ სხვა თავგან-წირულ მამულიშვილებთან ეს ყმაწვილიც საშინ-ლათ იქმენი დაჭრილი და დასახჩრჩებული. რასაკვირ-ველია, ყმაწვილი ამას შემდეგ ვერ გაბედავდა დანა-ხვებოდა მზეხათუნს და ყოველი იმედი იმის შერ-თვისა დაჰკარგა; მაგრამ მზეხათუნმა დაიბარა ის თა-ვისთან და შემდეგი სიტყვებით მამართა: „ეი, ეს ხა-ზი გაკლდა სახეზე და ახლა კი შეგირთავო“. ასეთი იყვენ ძველი ქალები; ახლა კი არ შეგიძლია და-ეიქოთ, რომ ასეთი დედები გეყვანდეს; უმეტესი მათგანი წერილშანი ინტერესებით ანის გატაცებუ-ლი და საზოგადო საქმეს ყურადღებას არ აქცეეს. ეისურვოთ, რომ მზეხათუნის მსგავსი ქალები გამ-რავლებულიყვენ ქართველ ქალებთა შორის. ესეთ ქართველი ქალების სადღეგრძელოს!..“

შემდეგ ამისა ქნმა ჯაფარიძისამ აღნიშნა შე-სანიშნავი წარმატება ქართველ ქალთა შორის.

ბეერმა კიდევ სხვამ გამოთქვა საყურადღებო აზრი, რომელიც სამწუხაროთ უადგილობის გამო, ვერ მოგეეყვე. ნადიმი გაგრძელდა გათენებამდის.

ᲫᲕᲔᲚᲘ ᲦᲛᲔᲠᲗᲘ.

(დასასრული *)

ᲩᲕᲔᲜᲘ აზრით ნაპოლეონ III მღვდელმთავრის წინააღმდეგ ისე ფიცხელი უსამართლობით არ მოქცეულა, როგორც მისი ბიძა, თქვა ტიდმორმა. ახლანდელმა კეისარმა წინააღმდეგ მღვდელმთავარი დაიცვა, დაიფარა. ამისთვის განა უნდა ირისხოს?

განა დაიცვა, უფალო ღმერთო!—დაიძახა მწუ-ხარეთ გრაფმა. საქმის გარეგანი შეხედულებისაგან ასე მოტყუებულ ხართ. შეეიტყე, რომ ნაპოლეო-ნ III. უფრო მეტი ენება მოეტანა სამღვდელ-მთავრო ტახტსა, ვიდრე ნაპოლეონმა. მართალია ბიძა მისმა მღვდელმთავარი დაატყვევა, ცხადათ მძლავ-რობა იხმარა, მაგრამ მისი ძმისწული მატიუარობი-თა, მზაკვრობით და ქვე-ბუდნობით ეკარონა. მისი

*) ახ. „კვალი“ № 6.

მოტყუური მოქალაქობა მიზეზთან გაუხდა ქრისტიანთ ბევრს გაცარცვისა.

— თქვენს ხსოვნას შეეკითხეთ! ნაპოლეონ III-ის სახელმწიფოო გზაფთები არ არიან, რომ წელის წლობით ცდილობდეს ეჩეენებათ, რომ მღვდელმთავრისთვის საქეეყნიერო მფლობელობა შეუძლებელი არისო? თვითან კეისარმაც ხომ თავისი წერილით გამოაქეეყნა, რომლითაც უწმოდა, რომ მღვდელმთავრის საკუთრება საბალთ და სასაზღვეო აწეულიყო? ხომ საფრანგეთის ძალიერმა მკლავმა სესნიე მისცა იტალიის მტაცებელ მთავრობას? ასე ნაპოლეონ მესამე მცველ-მფარველი და შემწე ეკლესიის მკურველი არის და მღვდელმთავრის თავისუფლობის მომსპობელი იტალიელთთვან. ამისთანა ბორიტ-მოქმედების მიზეზით ღვთიურ რისხეას ქვე'შ ჩაენდნილია თვითან და მასთან ერთათ მთელი საფრანგეთი!

— თქვენნ ნთქვემი სრულიად ტყეული არ არის, მეფეო ტიდმურმა, ცოტა რამ დაფიქრებას შემდგე: რაც რომ ნაპოლეონმა იტალიასთან პირობა დადვა, რომლითი პიო IX-ეს საფრანგეთის მფარველობა ეხდება, კეისარის ეარსკეელი კლებაზე არის!

იმავ დროს ნაპოლეონი რამდენი ეფფეცა, რამდენი მუფარებით ეეტეეწა, რომ ხსენებული პირობა არ დადვა, თქვა რეთელმა, უბრალოთ! კეისარს ეკლესიის ღვთიური მცველ-მფარველობის მმართველობისა არა რწმსა-რა. მაგრამ ბეეს არ ეგსწეეს უნდა ისეს'ოს, რომ თავისი ეკლესიის შემუფუბებლის წინაალდეგ უწინაღმდეგო ძალიერებით და რისხეით ცხოველი არის ძველი ღმერთი!

— ეთქეთ, ნაპოლეონი რისხეის ღირსი არის, როგორ შეიძლება მართალი მთელი ერთი ქეეყანა პასუხის-მგებელი იქმნას თავის მფლობელის ცოდეისათეის? უპირველაპირა ტიდმრმა.

— როგორიც ეერი, მისთანა მთავარიო, უთხრა რეთელმა. საფრანგეთს რომ ნდომებოდა, შეიძლო ძალ-დატანება კეისრისა, რომ ქრისტიანუოათ ემართა. გარნა მიუშეა ნებაზე, რომ ყოველი უსაჯულოებაა აურსულებიათ. ეკაროენობის მხოლოთ ერთი მეოთე ნაწილი უბრალოთ ნიოდა სარწმუნოების გარყვნილობის წინააღმდეგ და ეინ დაეწინაუოა ურწმუნოება, ზნეობის სიწმმხერე? კეკალთ ნაპოლეონ III. მიუშეა, რომ თავისი გარყვნილი ზე-გაეელნა ეხმარა საბეჭდველა, რომელიც ეგრეთ ურწმუუთ და ბილწი იყო, როგორიც იყო ფილოსოფოსებნის ს ბეჭდვეი პირეანდელ ცვალებადობის წინათ, რა რიგათ მოწმალა და ქრისტიანობის წინაღმდეგის სულით ავსსო მთელი ურდო? ახლანდელი მდგომარეობა ისეთია, რომ სარწმუნოებრივი თანამდებობის მასრულებელი სასულიერო მეიდანზე ეერ შეიძლებს დაწინაურებას აღსაელითა. ურდოში ეიოდად სრული ურწმუნოება და უურცხეინეენ. წარმართობის სული უფლობს. ერთი სიტყვით ნაპოლეონ მესამემ საფრანგეთი უზნეობის და გარყვნილების უფსკრულში ჩაგდო. განა ეს ეკლესიის მდეეველობა არ არის?

უკეთუ მე დიდი ხნის აქეთ არ ეიცოდე, რომ სათემო უწყალო ეენეულობა სარწმუნოებას იმოდნათ ენებას არ მისცემენ, რაოდენათაც ენებას მისცემს ეკლესიას ფარული და მზაკვრული მტრული მეთქმეულებანი ნაპოლეონის მმართველობა საკმაო იყო ჩემთვის ამ საქმის გასაცნობათ! საფრანგეთი ძლიერ ღრმათ ჩაერწმნილია. ღვთის ეზის გარეთ მეტათ გადასულია, ამისთვის უნდა, რომ ირისხოს. „ძველი ღმერთი ისეეე ცხოველი არის“.

— რადგან ლაშკარში სამი შეილი ყეკესთ, საფრანგეთის დამარცხებამ უნდა რომ დაგალონოსთ ორკეეცათ, მეგობარო! გამხნეედით, იმედი იქონეეთ ჩეენი ჯარის სიმხნესა და ჩეენი მხედართ მთავრობის ხელოვნებაზე!

ზმნებმა და ხელოვნებმა მიუძლურებულ იქმნებიან, როცა ყოველად ძლიერი რისხეითი სამართალზე გამოვა. — თქვა მეუზარეთ რეთელ-გრაფმა. თუმცა ჩეენს საეინაოიმდგომო პრესას ყრმთ ურდო გამოსულიყო, კიდეე მაინც ისინი ჩეენზე გაიმარჯეეს-დენ!

რაღას იკინით! ცოტა მოიცადეთ და ჩეენებას ნახავთ, უფიოოთ ნახავთ!

გრაფის უბედეური წინასწარმეტყველებანი ასრულდენ, ერთი მეორეს ზედ მიყეს ვასსენაურეს, ეიერტეს, საბარუენს, ეერმანელებს გამარჯეებანი, და მეც თან მიეცპეული სისხლის მეერეული შებრძოლებანი. ამას შემდეგ ურდოთ სიმრავლეები სედანის ოთხკუთხივ გამეჭერიდეს. საშინეენი ბრძოლა ატყდა იქ: ათასობანთ თოფ-ზარბაზნების ჭიკ-ჭიკნეი ჰაერს აზაზარებდა და დედა-მიწას არდეეედა, ეპლეეს ცეხეც საფუძე�nი ირხეოდა და ფანჯრანი მინები ილეეწმოდენ მსხეერეა-მტერეეთ!

ტიდმერი საშინოათ აღელეებული იყო. ხოლო რეთელ გრაფი თუმც მეზარეი იყო, მაგრამ მასთან თავსმდები „ღვთის ნება იყოსო“.—ამბობდა ხშირათ: ღმერთმა შეილეეი შემინახოს და ღრმათ ჩაეარდნილ სამშობლოსაც ხელახლეე სიცოცხლე დაუბრუნოსო!

ეენკინსთვის ორს ღილოთ ტიდმურმა დიდი გაკეირეებით ფრანგი მოხელისაგან ცნობა მიიღო, რომ ამ დღეს პეელეის ციხეში ნაპოლეონ კეისარი და პრუსიის მეფე უნდა ერთათ შეყრილიყენენ: „დიდებული კეისარი საათის ათს აქ მობრძანდებამ, თქვა—თავის ეალი ასარულოთ მოსელეშ, შემოსატანეს და საშუოოთ გაუდგა გზასა.

ციხის პატრონი ჭკუიდან გამოვიდა, რეთელ-გრაფის სადგომს მიაშეარა.

„უფეალო ეენერალო! წარმოიდგენეთ ერთი კეისარს კაცი გამოეუზავნია საცნობელათ, რომ დღეს აქ უნდა მოეიდეს თუმრმე, დაიძახა: აქ პრუსიის მეფე უნდა ინახ

დარჩენია, არც მოელვარების ანუ ᲗᲐᲝᲒᲐᲪᲘᲡᲐ გამოჩენინა მოუნარე სიმშინე შეიც�sა!

„საყვარელო, რისთვის ვინ ᲒᲐᲜᲔᲜᲐ საᲥᲛᲔᲜᲘ-სასმელი, ვისთვის უნდა ᲥᲛᲔᲜᲐ ნეტა სამზადისი?—კეისარისთვისო თქვა.—

„დამარᲬᲣᲜᲔᲗ მე, კეისარს არაფრის მოთხოᲕᲜᲘᲗᲔᲑᲐ არ ᲔᲥᲛᲔᲑᲐ იმ ᲠᲐᲜᲘᲡ, რომ თავის დამარᲪᲮᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲪᲮᲝᲚᲘᲡ მოაᲬᲧᲝᲡ, დაბეᲭᲓᲔᲗ!“

ტიდმონ სკაზე დაᲯᲓᲐ.

„უფალო ᲓᲐᲠᲘᲗᲐ ᲩᲘᲛᲘ! უფალო ᲓᲐᲠᲘᲗᲐ! იძახდა ᲮᲔᲣᲜᲘᲡᲘᲡ ᲠᲘᲜᲐᲠᲘᲗᲐᲜ ᲪᲔᲛᲘᲗ. აᲯ ᲩᲘᲗᲘ სახᲔᲜᲘᲗ, აᲯ საᲣᲜᲐᲠᲘᲗᲐᲜᲘ კეისარმა თავის ᲪᲮᲚᲘᲡ ᲔᲠᲗᲘ ᲐᲛᲐᲠᲪᲮᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲣᲚᲘᲡ უნდა გადასᲪᲔᲡ. რა სირცᲮᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲜᲐᲮᲐᲗ, რა უᲑᲔᲓᲣᲠᲔᲑᲐ!“

ᲠᲐᲜᲘ ᲮᲔᲚᲘᲡ პირის-სახᲔᲗᲐ მᲘᲘᲤᲐᲠᲐ და ტირᲝᲓᲐ მᲬᲐᲠᲔᲗ!

„დᲐᲬᲧᲐᲠᲔᲗ, საᲯᲐᲠᲘᲚᲘ ᲑᲘᲠᲜᲐᲠᲓ, ᲔᲣᲑᲘᲜᲘᲡᲓᲐ ᲒᲠᲘᲜᲐᲜᲘ ᲜᲣᲗᲣᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ მიᲪᲘᲛᲝᲜᲐ. ᲔᲡ ᲐᲡᲐ უნდა მᲝᲜᲐᲮᲔᲗ ᲠᲘᲝᲜᲘ. ᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲪᲔᲓᲐᲜ სანᲐᲮᲐᲜ ᲒᲣᲚᲘᲡ მიᲛᲬᲘᲒᲣᲚᲘᲡᲐ, ᲛᲘᲗᲐᲛᲘᲗᲝᲗᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲠᲐᲜᲘ ᲐᲠᲘᲡ, მაᲒᲠᲐᲛ მასთან დამᲐᲠᲪᲮᲔᲑᲣᲚᲘᲡᲐ და ᲔᲠᲗᲘᲐᲠᲘ. რადგან ᲔᲠᲗᲘᲡ რისხვის სამᲐᲠᲗᲐᲚᲘ უნდა ᲐᲡᲬᲠᲣᲚᲓᲔᲡ“. ᲓᲘᲐᲜ ძᲔᲚᲘᲡ ᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ პᲔᲢᲠᲘᲡ ტᲐᲮᲢᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲐᲠᲘᲗᲐ მᲪᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲔᲚᲘ ᲐᲠᲘᲡ.

ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲜᲘᲡ სᲢᲣᲓᲘᲝᲨᲘ ᲛᲝᲓᲘᲓᲐ მᲘᲠᲐᲯᲔᲜᲘ ᲩᲘᲜᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲪᲮᲝᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲬᲘᲠᲐᲜᲘ ᲓᲐᲜᲓᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲔᲢᲚᲘᲡᲐᲓᲐᲜ ᲩᲐᲛᲝᲜᲐᲒᲐᲜ ᲜᲐᲞᲝᲚᲔᲝᲜᲘ III. ᲡᲐᲠᲓᲝᲚᲘᲡ ᲢᲐᲜᲘᲡᲛᲝᲛᲪᲘᲡᲐ. ᲔᲘᲗᲘᲛᲘᲗᲘᲗᲘ ᲯᲔᲠ ᲓᲐᲛᲔᲢᲧᲓᲐᲠᲘ ᲩᲜᲓᲐ, თითᲥᲛᲘᲡ ᲔᲠᲗᲐᲠᲘ ᲠᲐᲠᲘ ᲓᲐᲛᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘᲧᲝ.

ᲪᲘᲜᲘ ᲗᲐᲠᲘᲜᲔᲗᲘᲡ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲜᲘᲡ სᲢᲣᲓᲘᲝᲨᲘ ᲛᲘᲡ ᲣᲪᲝᲓᲔᲑᲣᲚᲘᲡ სᲢᲣᲓᲐᲠᲘᲡ ᲡᲐᲚᲐᲛᲘᲡᲘᲡᲐ. ᲜᲐᲞᲝᲚᲔᲝᲜᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲜᲐᲮᲔᲜᲘᲡᲗᲐᲜᲐᲕᲔ თავის ᲙᲐᲠᲘᲡᲗᲐᲜ მᲐᲓᲚᲝᲜᲐᲓ გადუᲮᲐᲓᲐ. სᲣᲚᲗᲐᲜ და ᲗᲐᲠᲘᲜᲔᲗᲘᲡ მᲝᲛᲬᲘᲠᲐᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲨᲔᲓᲔᲒᲐ ᲘᲛ, ᲠᲐ ᲨᲔᲓᲔᲒᲐ ᲑᲐᲯᲨᲘ ᲣᲪᲘᲠᲐᲗ ᲨᲔᲓᲔᲒᲐ ᲘᲛ, ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲧᲣᲨᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐᲤᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲐᲡᲐᲠᲘᲡ.

ᲙᲔᲡᲐᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲒᲘᲜᲐᲠᲘᲡ ᲒᲘᲜᲓᲐᲗ ᲗᲘᲗᲝᲛᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲛᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲒᲐᲣᲤᲘᲜᲐᲠᲓᲐ ᲙᲐᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, სᲐᲓᲐᲪ ᲣᲧᲣᲨᲘᲡ ᲛᲝᲛᲬᲘᲠᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲣᲚᲘᲡ. ᲙᲔᲡᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲠᲯᲐᲜ ᲑᲐᲯᲨᲘ ᲣᲪᲘᲠᲐᲗ, ᲛᲣᲨᲐᲠᲘ ᲨᲣᲚᲘᲗᲐᲜᲘᲗ ᲓᲐᲧᲝᲛᲝᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲮᲔᲚᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐ. ᲮᲐᲜᲘᲗ ᲪᲮᲚᲘᲡᲐᲜᲘᲡ ᲯᲐᲠᲐ ᲪᲮᲝᲚᲘᲡ ᲛᲝᲛᲬᲘᲠᲐᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡ ᲛᲔᲤᲔᲗᲐᲡ ᲓᲐᲯᲓᲐ. ᲨᲝᲠᲘᲓᲐᲜ ᲓᲐᲓᲒᲐᲛᲔᲑᲘᲡ ᲮᲛᲘᲡ ᲒᲐᲘᲡᲛᲘᲗ. ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲗᲐᲮᲘᲚᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲮᲔᲚᲘᲡ ᲗᲐᲜ ᲮᲚᲝᲕᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲡᲐ და ᲛᲔᲒᲠᲐᲜᲛᲫᲔᲡᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲘᲛᲠᲐᲯᲔᲚᲘᲡᲐᲜ.

ᲜᲐᲞᲝᲚᲔᲝᲜᲘᲡ თავის სადგᲝᲛᲘᲓᲐᲜ ᲓᲐᲛᲑᲠᲣᲜᲓᲐ ᲓᲐ ᲨᲣᲜᲓᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲡᲕᲚᲐ ᲓᲐᲛᲑᲠᲣᲜᲓᲐ. ᲑᲐᲯᲨᲘ ᲛᲘᲣᲪᲘᲠᲔᲑᲚᲘᲗ ᲨᲔᲓᲘᲒᲐᲜ ᲠᲝᲛᲚᲘᲗᲐᲜ ᲓᲐᲓᲒᲐᲛᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲛᲔᲠᲔᲑᲐ ᲩᲜᲓᲐ. ᲡᲐᲠᲓᲝᲚᲘᲡ ᲢᲐᲜᲘᲡᲛᲝᲛᲪᲘᲡᲐ. ᲔᲘᲗᲘᲛᲘᲗᲘᲗᲘ ᲯᲔᲠ ᲓᲐᲛᲔᲢᲧᲓᲐᲠᲘ ᲩᲜᲓᲐ, თითᲥᲛᲘᲡ ᲔᲠᲗᲐᲠᲘ ᲠᲐᲠᲘ ᲓᲐᲛᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘᲧᲝ.

ᲪᲘᲜᲘ ᲗᲐᲠᲘᲜᲔᲗᲘᲡ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲜᲘᲡ სᲢᲣᲓᲘᲝᲨᲘ ᲛᲘᲡ ᲣᲪᲝᲓᲔᲑᲣᲚᲘᲡ სᲢᲣᲓᲐᲠᲘᲡ ᲡᲐᲚᲐᲛᲘᲡᲘᲡ